

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 65.

Koosolek 25. novembril 1918 Ajutise Valitsuse ruumides
endises Mereväe klubis, Tallinnas, Raekojaplatsil.

Koosolek kell 12 p.

Koosolekust võtavad osa 34 maanõunikku: H. Kruus, A. Birk, T. Laur, Victor Neggo, Hans Roos, Ed. Kansmann, J. Lasn, J. Koort, K. Virma, H. Raudsepp, P. Johanson, J. Kalm, A. Veiler, A. Podrätshik, F. V. Mikkelsaar, J. Kärner, H. Pöhl, J. Jaakson, K. Grau, J. Reintam, H. Kuusner, K. Ast, K. Saral, Masik, J. Temant, J. Parik, Chr. Arro, A. Kurrikoff, T. Kuusik, O. Strandmann, H. Riberg, J. Lehmann, A. Anvelt-Ostra, A. Oinas.

Koosolekut juhatab abiesimees J. Jaakson.

Protokoll kirjutab maanõunik H. Raudsepp.

Päevakord:

1. Siseministri aruanne.
2. Eesti Vabariigi kodanikkude koosseis.
3. Passide väljaandmise korraldamise küsimus.
4. Asutava Kogu kokkuastumise tähtpäev ja valimiste peakomitee liikmete valimine Maapäeva poolt.
5. Tervitustelegrammid.
6. Maade kontrolli alla võtmise küsimus.
7. Läbirääkimised.

1. Passide väljaandmise korraldamise eelnõu tagasivõtmine.

Mn. K. Grau teatab, et valitsus passide väljaandmise korraldamise eelnõu ta puudulikkuse tõttu tagasi on võtnud.

Mn. A. Birk peab tarvilikuks, et valitsus seda peaks oma esitaja kaudu mitte komisjonile, vaid Maapäeva koosolekule või presiidiumile teatama.

Mn. A. Veiler teeb ettepaneku päevakorra punkti nr. 4 täiendada Asutava Kogu valimiste peakomitee liikmete valimisega.

Ettepanek võetakse vastu.

2. Siseministri aruanne.

Juhataja J. Jaakson teatab, et siseministri aruanne ettekandja haiguse pärast välja jääb.

3. Eesti Ajutise Valitsuse määrus kodakondsuse kohta — II lugemisel.

Aruandja mn. K. Grau kannab ette Eesti Vabariigi kodanikkude koosseisu

eelnõu, sellel kujul, nagu teda komisjon on täiendanud ja parandanud. (*Vaata lisad nr. 1 ja 2*).

Mn. V. Masik leiab, et eelnõu alused ja üksikud punktid on mitmeti iganenud. Paneb ette eelnõu tagasi komisjoni kätte anda.

Sellele vastu vaidlevad mn. mn. A. Birk, J. Parik ja K. Grau.

Koosolek otsustab mn. V. Masik'i ettepanekut tagasi lükata ja eelnõu arutamisele üksikute punktide kaupa asuda.

Mn. K. Ast vaidleb eelnõu I par. punkt 3 vastu, seda kitsendust üleliigseks pidades.

Teda toetab mn. V. Masik.

Selle vastu vaidlevad mn. A. Birk ja mn. J. Parik.

Mn. V. Masik teeb ettepaneku par. I punkt 3. välja jätta.

Parandus lükatakse hääle enamusega tagasi.

Hääletamisel võetakse par. I komisjoni poolt ettepanend kujul vastu.

Mn. V. Masik seletab, et vande (töotuse) andmine par. II tuleb välja jätta.

Mn. K. Ast leiab sündmata olevat par. II redaktsiooni: „Isikud, kellel miski omandus, äri, ettevõtte või muu varaline jne.“ See on varanduslistele kihtidele eesõiguse andmine.

Vande andmist kaitsevad mn. A. Birk ja mn. J. Parik, vande, kui lepingu peale vaadates.

Mn. K. Asti seletusele vaidleb vastu mn. H. Kuusner.

Mn. K. Ast paneb ette par. II-se algust nii redigeerida: „Isikud, kes I-se punkt 3-le ei vasta jne.“

Ettepanek lükatakse 14 häälega 12 hääle vastu tagasi.

Mn. V. Masik'i ettepanek, vande ja töotuse andmist välja jätta, saab 7 häält poolt, 16 vastu. Parandus on tagasi lükatud.

Mn. V. Mikkelsaar teeb ettepaneku vande asemel ainult „töotust“ alles jätta.

Ettepanek saab 14 häält poolt, 14 häält vastu. Seega on parandus tagasi lükatud.

Hääletamisel võetakse par. II komisjoni parandustega vastu — 15 häält poolt, 9 häält vastu.

§ 3. võetakse häälteenamusega komisjoni redaktsioonis vastu.

§ 4. võetakse häälteenamusega komisjoni redaktsioonis vastu.

§ 5-das vaidleb mn. V. Masik selle vastu, et naiste riigikodakondsus mehest rippuvaks on tunnistatud.

Mn.-d A. Birk, J. Parik, H. Kuusner ja K. Grau seletavad, et teistes riikides see nii on ja meie erandi tegemisega rahvusvahelise õigusega kokku põrkaksime.

Mn. V. Masik teeb ettepaneku seda paragrahvi uuesti komisjoni kätte läbivaatamiseks anda.

Ettepanek saab 14 häält poolt, 15 häält vastu. Ettepanek on tagasi lükatud.

Hääletamisel võetakse par. 5 komisjoni redaktsioonis vastu.

§§ 6 ja 7 võetakse hääletamisel komisjoni redaktsioonis vastu.

Kogu eelnõu pannakse teise lugemise järele hääletamisele ja võetakse 16 häälega 12 hääle vatuseismisel komisjoni parandustega vastu.

4. Asutava Kogu valimiste ja kokkukutsumise tähtpäevade äramääramine.

Asutava Kogu valimiste ja kokkukutsumise tähtpäevade määramiseks annavad seletusi maanõunikud H. Roos ja A. Veiler.

Koosolek otsustab 10 minutilist vaheaega teha, et fraktsioonid võiksid küsimustes kokku leppida.

Peale vaheaega teeb mn. H. Roos ettepaneku Asutava Kogu valimisi määrata 1., 2. ja 3. veebr. 1919. a. peale.

Mn. H. Roos ettepanek võetakse ühel häälrel vastu.

Mn. H. Kuusner teeb ettepaneku valimiste peakomiteed volitada sel juhtumisel, kui tehnilised põhjused seda nõuavad, valimisi üheks nädalaks edasi lükata, s. o. 8., 9. ja 10. veebr. peale.

Mn. H. Kuusneri ettepanek võetakse ühel häälrel vastu.

Mn. K. Saral teeb ettepaneku Asutava Kogu kokkutulemist määrata 20. veebruariks 1919.

Mn. K. Sarali ettepanek võetakse ühel häälrel vastu.

5. Valimised.

Asutava Kogu valimiste peakomitee liikmete kandidaatideks seatakse üles J. Reintam, A. Veiler ja J. Kärner.

Hääletamisel otsustatakse nimetatud kandidate valida valimiste peakomitee liikmeteks Maapäeva poolt.

6. Tervitused.

Sekretäri kohuste täitja H. Raudsepp loeb Maapäevale tulnud tervitustelegrammid Luiste ja Vaikna vallaõukogude poolt ette. (Vaata lisad nr. 3 ja 4).

7. Maade kontrolli alla võtmise seaduseelnõu.

Kuna komisjon maade kontrolli alla võtmise seaduseelnõu läbi vaatamisega lõpule ei ole jõudnud, siis langeb see päevakorra-punkt tänasest koosolekust välja.

8. Järgmise koosoleku päevakorra täiendamine.

Läbirääkimistel teevad maanõunikud mitmesuguseid ettepanekuid järgmise koosoleku päevakorra täiendamiseks.

Koosolek otsustab järgmisi punktid tulevase koosoleku päevakorda võtta:

1. Haridusministri aruanne.

2. Toitlusministri aruanne.

3. Lutheri usu konsistooriumi juhataja ja ilmalikkude kõrvalistujate valimise küsimus.

9. Järgmise koosoleku määramine.

Järgmine koosolek määratakse 26. nov. kell 10 hommiku.

Koosolek lõpeb kell ½5 p. l.

J. Jaakson (*allkiri*).

A. Veiler (*allkiri*).

H. Raudsepp (*allkiri*).

Victor Neggo (*allkiri*).

H. Pöhl (*allkiri*).

LISAD.

LISA nr. 1.

Eesti Ajutise Valitsuse määrus riigikodanluse kohta.

Ajutine Valitsus määrab kuni sellekohase seaduse väljaandmiseni järgmist:

I. Eesti vabariigi kodaniku õigused on kõigil isikutel, rahvuse ja usu peale vaatamata, 1) kes Eesti riigi piirides elavad ja 2) kuni 1918. a. veebruari kuu 24. päevani endise Veneriigi alamluses olid ning 3) Eesti riigi osadest pärit või kohaliste elanikkude nimekirjas (акты состоянія) seisid, mis endise Veneriigi asutuste poolt siin maal ehk selle maa jaoks peeti (Vene seaduste kogu, IX köide, Seisusliised seadused (св. зак. сокр.), 1889. a. väljaanne, § 858).

Ajutine äraolek Eesti vabariigi piiridest, mille kestvuse Ajutine Valitsus kindlaks määrab, selle määruse väljakuuluta-

mise ajal ei kauta mitte õigusi riigikodanluse peale.

II. Isikud, kellel miski omandus, äri, ettevõtte või muu varaline ehk eluline huvi Eesti vabariigi piirides on, kes siin asuvad, kui nad § 1-se punkt 3-le ei vasta, aga endise Veneriigi alamluses olid, peavad, et Eesti vabariigi kodanluse õigusi omandada, sellekohase teadaandmise kohalikule maakonna või linnavalitsusele sisseandma ühe aasta jooksul selle seaduse väljakuulutamise päevast Ajutise Valitsuse poolt äramääratud aja jooksul.

Need teadaanded saadetakse koha pealt Siseministeriumi kätte avaldamiseks.

III. Ükski isik ei tohi ühel ajal Eesti vabariigi ja mõne muu riigi kodanik olla.

IV. Isikud, kes § 1-se tingimistele vastavad, võivad, kui nad Eesti vabariigi kodanlusest väljaastuda soovivad, sellekohase teadaandmise maakonna või linnavalitsusele sissesaata. Selles teadaandmises peab äraõeldud olema, missuguse riigi alamaks astuda soovitakse ja on tarvilik tähendatud riigi poolt vastuvõtmise tunnistus juurelisada. Kohapealt saadetakse need teadaanded ühes seletusega, et takistavaid põhjusi ei ole Eesti riigi kodanlusest äraarvamiseks, Siseministeriumi kaudu ajutise valitsuse kätte, kes selle üle otsustab.

V. Alaealiste riigikodanlus käib kuni 18 aastani vanemate järele; abielu naistel nende meeste järele. Eestkostmise all olevate, kes § II alla kuuluvad, otsustavad nende seaduslikud eestkostjad, kuid esimestel jääb õigus, kui eestkostmine nende üle lõpeb, või nemad 18 aastat vanaks saavad, oma riigikodanluse kohta tagant järele otsustada.

VI. Siseministeriumi ülesandeks jääb nende määruste läbiviimiseks tarvilikud sammud ette võtta.

LISA nr. 2.

Komisjoni koosoleku protokoll
24. nov. 1918.

Koos olivad komisjoni liikmed hrd. J. Parik, A. Birk ja K. Grau.

Komisjon tegi ajutise valitsuse poolt sisseantud säaduse projektis riigikodanluse kohta käivate määruste üle järgmised muudatused:

1. Pealkirjaks võttis komisjon vastu — Eesti demokraatlise Vabariigi maapäeva määrus riigikodanluse kohta.

2. § 1-es täienduse „kes järgmise kolme nõudmisele vastavad“ ja selle para-

grahvi lõpus „ajutine äraolek“ jne. sai muudetud ajutise äraoleku tõttu Eesti dem. vab. piiridest... väljakuulutamise ajast arvates ei lähe mitte kaduma õigused riigikodanluse peäle.

3. § 2 sai muudetud järgmiselt: Isikud, kellel eluline huvi Eesti dem. vabariigi piirides on... väljakuulutamise päevast arvates... siseministeriumi kätte läbivaatamiseks ja otsustamiseks ning peale sellekohase vande ehk tötuse andmise eeltähendatud isikute poolt avaldamiseks. Kodanlus algab avaldamise päevast peale.

4. § 4 täiendati „ja on tarvilik tähendatud riigi poolt tõendus vastuvõtmise nõusolemisest juure lisada... Ajutise Valitsuse kätte otsustamiseks.“

5. § 5 lisan komisjon sõnad juurde „vanemate“ asemel „lihaste vanemate“... ja lõpuks „otsustada ühe aasta vältusel.“

6. Otsustas komisjon võorariikide alamate kohta järgmise paragrahvi ette panna: Võorariigi alamad, välja arvatud isikud, mis § 2-es tähendatud, võivad Eesti demokr. vabariigi kodanikkudeks vastuvõetud saada § 2 määruste korras, kui nad vähemalt 5 aastat Eesti demokr. vabariigi piirides alaliselt on elanud.

Komisjoni liikmed: K. Grau (allkiri).

J. Parik (allkiri).

A. Birk (allkiri).

LISA nr. 3.

Eesti Maapäevale.

Tervitame kõige soojemalt meie praegust Maapäeva, kui tõsist rahva esitust, praegusel tähtsal ajaloolisel silmapilgul! Soovime talle eeltulevas töös ja tegevuses sellel raskel ja kitsikul ajal kõigeparemat edu, õnne ja jõudu!

19. novembril 1918. aastal.

Luiste valla nõukogu, Läänemaal.

Esimees: (allkiri).

Liikmed: (allkirjad).

LISA nr. 4.

Eesti Maapäevale.

Tervitame Eesti Maapäeva südamlilkult ja soovime edu meie uue Eesti riigi loomisel. Jääme kindlaste lootma, et Teie Kalevipoja koju toote.

Vaikna valla nõukogu nimel

Nõukogu esimees: (allkiri).